

Skład osobowy

Szkice o prozaikach współczesnych

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3865

Skład osobowy

Szkice o prozaikach współczesnych

Część 3

Redakcja naukowa

Agnieszka Nęcka, Dariusz Nowacki, Jolanta Pasterska

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2019

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent
Rafał Moczko

Spis treści

Agata Paliwoda	
„Zostanę przy miłości”. O prozie Katarzyny Grocholi	9
Bernadetta Darska	
Detektywka z bliźną, zakazane miłości i mroczny klimat zbrodni. O powieściach kryminalnych Gai Grzegorzewskiej	41
Dariusz Nowacki	
Blisko siebie. O prozie artystycznej Brygidy Helbig	59
Bernadetta Darska	
Miasto, pamięć i kobiety. O prozie Ingi Iwasiów	77
Agnieszka Nęcka	
Zapisywanie pamięci. O prozie Aleksandra Jurewicza	101
Arkadiusz Luboń	
Filologia klasyczna i retrokryminały. O pisarstwie Marka Krajewskiego	129
Natalia Żórawska-Janik	
„Słowo na »ży« usłyszałam po raz pierwszy w naszym starym przedszkolu koło placu Unii Lubelskiej”. O prozie Ewy Kuryluk	169
Kamila Kania-Błachucka	
„Nikt nie rodzi się z myślą, że zostanie mordercą”. O prozie Zygmunta Miłoszewskiego	197
Agnieszka Nęcka	
Nie ja, nie ja, nie ja?... O prozie Anny Nasiłowskiej	221
Kazimierz Maciąg	
Kontakt z rzeczywistością. O prozie Marka Nowakowskiego	249

Natalia Żórawska-Janik	
Kobieta — historia — romans. O prozie Marii Nurowskiej	279
Dariusz Nowacki	
Od <i>Heroiny</i> do <i>Kartoflady</i> . O prozie Tomasza Piątka	299
Jolanta Pasterska	
Parodysta konwencji. O Edwarda Redlińskiego opisywaniu świata	329
Jan Zając	
Światy (nie)przedstawione. O twórczości Andrzeja Sapkowskiego	363
Janusz Pasterski	
Świat fikcji i mitów. O prozie Piotra Wojciechowskiego	387
Noty o Autorach	437
Indeks osobowy	441
Summary	455
Zusammenfassung	456

Od redaktorów

Prezentowana tom jest kontynuacją opublikowanych w 2014 i 2016 roku zbiorów zatytułowanych *Skład osobowy. Szkice o prozaikach współczesnych*. Podobnie jak pierwsze dwie części, tak i ta odsłona przedsięwzięcia przynosi omówienia oraz interpretacje dorobku prozatorskiego twórców, którzy byli aktywni po 1989 roku, a którzy w swoim dorobku mają co najmniej trzy książki beletrystyczne wydane po tymże roku. I tym razem, z pełną odpowiedzialnością, budujemy narrację wokół osób autorów/autorek reprezentujących różne pokolenia, uwzględniając także zestawienia bibliograficzne, by pokazać różnorodność poetyk, tematów oraz dokonań prozatorskich ostatniego trzydziestolecia. Mamy nadzieję, że prezentowany tu zbiór szkiców, zwłaszcza wspólnie z tomami poprzednimi, okaże się pomocny jako przewodnik po polskiej prozie. Nadzieja ta łączy się z przeświadczeniem, że zebrane tu artykuły można czytać jako swego rodzaju dopełnienie obrazu rodzimej prozy minionych trzech dekad, który zdążył się już wyłonić w licznych opracowaniach. Pojawia się zatem możliwość zweryfikowania poczynionych wcześniej przez krytyków i historyków literatury spostrzeżeń. Z przyczyn niezależnych od redaktorów tom obejmuje stan badań do roku 2016.

Skład osobowy..., mimo że od razu został pomyślany jako publikacja kilkutomowa, nie ma charakteru monograficznego. We wszystkich uporządkowanych zgodnie z układem holenderskim częściach podtrzymana została ta sama zasada: szkice o prozie poszczególnych pisarek i pisarzy przynoszą spojrzenie autorskie badaczy i krytyków, którzy zgodzili się wziąć udział w tym przedsięwzięciu; stąd zróżnicowanie co do reguł prezentacji, sposobu porządkowania czyjejś twórczości, a także jej wartościowania, choć ta ostatnia operacja – jak zorientuje się czytelnik tej książki – nie wszędzie znalazła zastosowanie.

Pokładamy nadzieję, że zaprezentowane perspektywy badawcze i interpretacyjne dadzą asumpt do dalszych dyskusji nad polską prozą (nie tylko) ostatniego trzydziestolecia, a tym samym stanowić będą kontynuację zapoczątkowanego trzema tomami *Składu osobowego...* przedsięwzięcia.

Redaktorzy

Noty o Autorach

Bernadetta Darska — doktor habilitowana nauk humanistycznych, literaturoznawstwa, krytyk literacki. Pracuje w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Wykładowczyni w Szkole Mistrzów Pióra w Collegium Civitas. W latach 2002—2009 redaktor naczelna pisma literacko-kulturalnego „Portret”. Autorka dziewięciu książek: *Uciezki i powroty. Obrazy rzeczywistości w prozie najnowszej* (2006); *Czas Fem. Przewodnik po prasie feministycznej i tematach kobiecych w czasopiśmie kulturalnych po 1989 roku* (2008); *Głosy kobiet. Prasa feministyczna po roku 1989 wobec tożsamości i dyskursu* (2009); dwóch tomów pt. *Śledztwo i płeć. O bohaterkach powieści kryminalnych* (2011); *To nas pociąga! O serialowych antybohaterach* (2012); *Pamięć codzienności, codzienność pamiętania. Szkice o reportażu polskim XXI wieku* (2014); *Maski zła. (Nie)etyczność postaw i zachowań jako temat współczesnego reportażu polskiego* (2016) i *Młodzi i fakty. Notatki o reportażach roczników osiemdziesiątych* (2017). Od 2009 roku przez sześć lat prowadziła blog krytycznoliteracki: „A to książka właśnie!”, od 2015 roku — „Nowości książkowe”.

Kamila Kania-Błachucka — doktorantka Studiów doktoranckich Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (filologia polska, specjalność: literaturoznawstwo). Absolwentka filologii polskiej oraz politologii w ramach Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych Uniwersytetu Śląskiego. W pracy naukowej podejmuje temat konstytuowania się tożsamości bohaterów literackich w prozie Mariusza Sieniewicza. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół literatury polskiej drugiej połowy XX wieku oraz początku XXI wieku, zwłaszcza powieści oraz innych form prozatorskich, a także filozofii nowoczesnej oraz historii myśli politycznej.

Arkadiusz Luboń — doktor nauk humanistycznych, literaturoznawca, adiunkt w Zakładzie Teorii i Antropologii Literatury Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Ukończył filologię polską oraz filologię angielską. Autor rozprawy *Przekraczanie obcości. Problemy przekładu w programach i twórczości poetów Nowej Fali* (Rzeszów 2013) oraz książki *Poza protokołem tłumacza. Refrakcje znaczeniowe w teorii i praktyce przekładu poetów kręgu „Kontynentów”* (Rzeszów 2019). Centrum jego zainteresowań badawczych stanowią zagadnienia socjologiczno-literackie, kulturoznawcze i translato logiczne, ze szczególnym uwzględnieniem artystycznego przekładu interlingwistycznego oraz komparatystyki literackiej.

Kazimierz Maciąg — doktor habilitowany nauk humanistycznych, adiunkt w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Autor licznych artykułów oraz pierwszej polskiej monografii na temat „rozmów z” [table-talk] książki *W kręgu problematyki „pamiętników mówionych”* [table-talk] (2001). Interesuje się literaturą polską XIX i XX wieku, a szczególnie zagadnieniem kreacji literackich wielkich postaci historycznych oraz związanych z tym zjawiskiem mistyfikacji, zafalszowań i legend literackich. Najnowsza książka nosi tytuł *„Naczelnym u nas jest artystą”. O legendzie Fryderyka Chopina w literaturze polskiej* (2010).

Agnieszka Nęcka — doktor habilitowany nauk humanistycznych, adiunkt w Zakładzie Krytyki i Literatury Ponowoczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; krytyk literacki współpracujący między innymi z „artPAPIEREM”, „Nowymi Książkami”, „Pograniczeniami”, „Twórczością”; autorka książek: *Granice przyzwyczajenia. Doświadczenie intymności w prozie najnowszej* (2006); *Starsze, nowsze, najnowsze. Szkice o prozie polskiej XX i XXI wieku* (2010); *Cielesne o(d)stony. Dyskursy erotyczne w polskiej prozie po 1989 roku* (2011); *Co ważne i ważniejsze. Notatki o prozie polskiej XXI wieku* (2012); *Emigracje intymne. O współczesnych polskich narracjach autobiograficznych* (2013); *Polifonia. Literatura polska początku XXI wieku* (2015). Redaktor działu krytyki literackiej w „Postscriptum Polonistycznym”.

Dariusz Nowacki — doktor habilitowany nauk humanistycznych, profesor w Zakładzie Krytyki i Literatury Ponowoczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; krytyk literacki, redaktor kwartalnika kulturalnego „Opcje”. Autor książek: *Zawód czytelnik. Notatki o prozie polskiej lat 90.* (Kraków 1999); *Ja nieuniknione. O podmiocie pisarstwa Jerzego Andrzejewskiego* (Katowice 2000); *Wielkie Wczoraj* (Kraków 2004); *Kto im dał skrzydła. Uwagi o prozie, dramacie i krytyce* (2001–2010) (Katowice 2011); *Ukosem. Szkice o prozie* (Katowice 2013); *Kobiety do czytania. Szkice o prozie* (Katowice 2019).

Agata Paliwoda — doktor habilitowany nauk humanistycznych, profesor UR w Zakładzie Literatury Polskiej XX i XXI Wieku Uniwersytetu Rzeszowskiego. Jej zainteresowania naukowe dotyczą literatury współczesnej, a szczególnie literatury emigracyjnej, pogranicza kultur i popularnej. Jest autorką artykułów oraz szkiców opublikowanych w wydawnictwach zbiorowych i pismach naukowych, monografii *Granie i pogranicza w powieściach Sergiusza Piaseckiego* (2009); *„Swoja i obca”. Twórczość literacka Danuty Ireny Bieńkowskiej* (2015); a także współredaktorką książki *Liryka żołnierska. Estetyka i wartości* (2011).

Jolanta Pasterska — profesor doktor habilitowany nauk humanistycznych, pracuje w Zakładzie Teorii i Antropologii Literatury Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa Uniwersytetu Rzeszowskiego, literaturoznawca. Kierownik Pracowni Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej. Autorka książek: *Świat według Tyrmanda. Przewodnik po prozie fabularnej Leopolda Tyrmanda* (1999); *„Lepszy Polak”? Obrazy emigrantów w prozie polskiej po 1945 roku* (2008); *(E)migrantki, nomadki, wagabundki. Kobiecte narracje (e)migracyjne* (2015); *Wygnanie i mīt. Szkice o pisarzach (e)migracyjnych* (2019). Pod jej redakcją ukazuje się seria Z Archiwum Pisarza. Jest zastępczynią redaktora naczelnego pisma „Tematy i Konteksty”. Redagowała i współredagowała ponad 30 monografii wieloautorskich. Przedmiotem jej zainteresowań badawczych są: polska literatura współczesna, zwłaszcza polska proza emigracyjna i migracyjna, oraz problemy tożsamości w literaturze i kulturze przełomu XX i XXI wieku.

Janusz Pasterski — doktor habilitowany nauk humanistycznych, profesor nadzwyczajny w Zakładzie Literatury Polskiej XX i XXI Wieku Instytutu Polonistyki i Dziennikarstwa Uniwersytetu Rzeszowskiego; krytyk literacki, redaktor kwartalnika literackiego „Fraza”. Autor książek: *Tristium liber. O twórczości literackiej Stefana Napierskiego* (Rzeszów 2000); *Inne wyzwania. Poezja Bogdana Czaykowskiego i Andrzeja Buszy w perspektywie dwukulturowości* (Rzeszów 2011) oraz *Świat wiersza. Szkice o polskiej poezji (nie tylko) współczesnej* (2019). Pod jego współredakcją ukazały się monografie: *Proza polska na obczyźnie. Problemy — dyskursy — uzupełnienia* (Rzeszów 2007); *Inna literatura? Dwudziestolecie 1989—2009* (Rzeszów 2010); *Przyboś dzisiaj* (Rzeszów 2017); *Kontynenty. T. 1: Studia i szkice o twórczości Andrzeja Buszy* (Katowice—Rzeszów 2019). Zajmuje się literaturą polską XX i XXI wieku, a zwłaszcza poezją dwudziestolecia międzywojennego, twórczością emigracji niepodległościowej oraz literaturą po 1989 roku.

Jan Zając — absolwent filologii polskiej i psychologii na Uniwersytecie Śląskim. Przygotowuje doktorat w Zakładzie Teorii Literatury Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego Uniwersytetu Śląskiego.

Natalia Żórawska-Janik — absolwentka filologii polskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, doktorantka w Zakładzie Krytyki i Literatury Ponowoczesnej Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Szkice i recenzje publikowała w tomach zbiorowych i na łamach takich czasopism, jak „art-PAPIER”, „Postscriptum Polonistyczne”, „Tematy i Konteksty”. Zajmuje się literaturą polską wydawaną po 1989 roku.

The Literary Roster

Essays devoted to contemporary prose writers

Summary

The present volume is a continuation of the collections which bear the same title and which were published in 2014 and 2016. Similarly as in the case of the first iterations of this endeavour, it brings descriptions and interpretations of the prose output of writers who were active after 1989, and who have at least three *belles lettres* books which were published as a part of their output. Consequently, there are representatives of various generations, ranging from prose writers born in the 1920s through the authors who belong to the so-called generation of people born in the 1960s and the most recent authors. And this time, we build the narration — with full responsibility — around the female and male authors, also taking into account bibliographical indices, in order to demonstrate the variety of poetics, themes and the prose achievements of the last quarter of the century. We hope that the collection of texts that is presented here, especially along with the preceding volumes, will prove to be a helpful guide to Polish prose. This hope is associated with a conviction that the materials which are collected here may be read as a sort of a supplement to the image of the native prose of the last thirty years, which came to emerge in various (research) works. Therefore there is a possibility of verifying the observations which were previously made by critics and historians of literature.

The Literary Roster..., even though it was conceived right from the start as a multi-volume publication, is not monographic. All parts adhere to the same principle: essays devoted to the prose of the particular female and male writers bring an authorial insight of researchers and critics, who agreed to participate in this endeavour; hence the variety in terms of the principles of presentation, the manner of ordering someone's works and their evaluation, although the latter operations — as the reader of this book will see — was not applied in a uniform manner. The third iteration of the *Literary roster...*, similarly as in the case of the first two sequences, was conceived as an open publication, arranged according to the Dutch system, which provides an opportunity for continuing the endeavour in the years to come.

Personelle Zusammensetzung

Skizzen über zeitgenössische Prosaschreibende

Zusammenfassung

Der vorliegende Band stellt eine Fortsetzung der 2014 und 2016 erschienenen gleichnamigen Sammlungen dar. Ähnlich wie in den ersten beiden Ausgaben wird hier das Prosaschaffen von Autorinnen und Autoren besprochen und interpretiert, die nach 1989 aktiv waren und nach diesem Jahr mindestens drei belletristische Bücher veröffentlicht haben. Infolgedessen gibt es hier Vertreter verschiedener Generationen: von den in den 1920er Jahren geborenen Prosaschreibern über die Autoren der so genannten 60er Jahre bis zu den jüngsten Autoren. Und auch dieses Mal bauen wir mit voller Verantwortung eine Erzählung um die Autorinnen und Autoren auf, wobei wir auch bibliografische Zusammenstellungen berücksichtigen, um die Vielfalt der Poetiken, Themen und Prosaleistungen des letzten Vierteljahrhunderts aufzuzeigen. Wir hoffen, dass sich die vorliegende Textsammlung, insbesondere zusammen mit den früheren Bänden, als Leitfaden über die polnische Prosa als hilfreich erweisen wird. Diese Hoffnung verbindet sich mit der Überzeugung, dass die hier gesammelten Beiträge als eine Art Ergänzung zum Bild der einheimischen Prosa der letzten dreißig Jahre gelesen werden können, was bereits in zahlreichen Studien aufgetaucht ist. So bietet sich die Möglichkeit, frühere Beobachtungen von Literaturkritikern und -historikern zu überprüfen.

Personelle Zusammensetzung... hat, obwohl sie von Anfang an als eine mehrbändige Publikation gedacht war, keinen monographischen Charakter. Das gleiche Prinzip wurde in allen Teilen beibehalten: Skizzen über das Prosaschaffen einzelner Schriftstellerinnen und Schriftsteller bringen die persönlichen Meinungen von Forschern und Kritikern näher, die sich bereit erklärten, an diesem Projekt teilzunehmen; dies hat zur Folge, dass das Schaffen einer Person unterschiedlich präsentiert, geordnet und bewertet wird, obwohl das letzt genannte Verfahren – wie sich der Leser dieses Buches orientieren wird – nicht überall Anwendung gefunden hat. Die dritte Ausgabe der *Personellen Zusammensetzung...* war, genau wie die ersten beiden, als eine offene Publikation konzipiert, die nach dem niederländischen System geordnet wurde und die es ermöglicht, das Projekt in den nächsten Jahren fortzusetzen.

Redaktor Małgorzata Pogłódek
Projektant okładki Aleksandra Bibrzycka
Redaktor techniczny Barbara Arenhövel
Korektor Marzena Marczyk
Łamanie Alicja Załęcka

Copyright © 2019 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3463-9
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3464-6
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 28,75. Ark. wyd. 34,0. Papier
Alto 80 g, vol. 1.5 Cena 79,90 zł (w tym VAT)

Druk i oprawa
Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin